

SAMBAH – WIEMY WIĘCEJ

Oszacowano liczebność krytycznie zagrożonych bałtyckich morświnów i ustalono potencjalny rejon ich rozrodu!

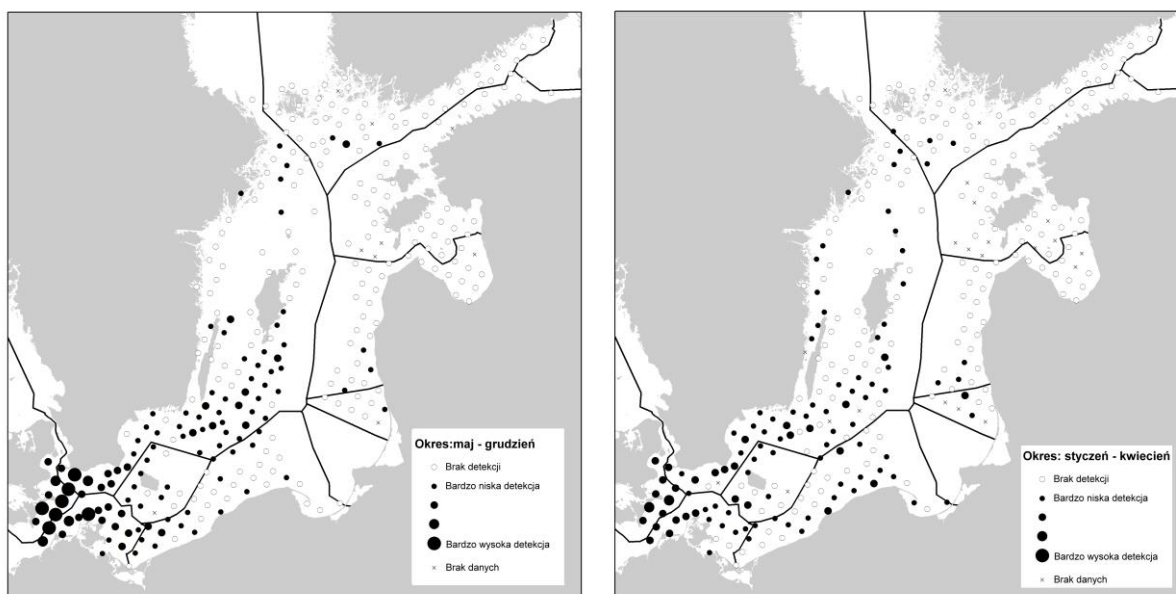
Populacja morświnów żyjąca w Morzu Bałtyckim została oszacowana na zaledwie ok. 450 osobników, co utwierdza nadaną jej w 2008 roku przez IUCN kategorię krytycznie zagrożonej. Obecną ocenę liczebności oparto na danych z nasłuchu odgłosów echolokacyjnych tych ssaków, zarejestrowanych przez dwa lata podczas prowadzenia projektu SAMBAH. Ponadto zbadanie zmienności występowania morświnów w obrębie Bałtyku pozwoliło na zidentyfikowanie obszarów, gdzie zwierzęta te gromadzą się w różnych porach roku, a szczególnie gdzie najliczniej przebywają latem, gdyż jak można przypuszczać, celem tych koncentracji jest rozród, który u tego gatunku przypada na okres od czerwca do sierpnia.

Morświny orientują się w przestrzeni za pomocą echolokacji, wykorzystując, podobnie jak nietoperze, dźwięki o wysokiej częstotliwości. Bazując na nagraniach uzyskanych w ciągu dwóch lat i tyle samo trwających analizach statystycznych, naukowcy oszacowali liczbę żyjących w Bałtyku zwierząt na 447 osobników (95% przedział ufności 90-997).

Informacje o echolokacyjnych sygnałach (dźwiękach wydawanych przez morświny) były rejestrowane przez hydrofony urządzeń detekcyjnych typu C-POD. Rozmieszczono je na 304 stacjach w obszarach stref ekonomicznych należących do wszystkich nadbałtyckich państw Unii Europejskiej w zakresie głębokości od 5 do 80 metrów. Był to największy do tej pory tego typu projekt na świecie. Przedsięwzięcie było ogromnym wyzwaniem i wysiłkiem logistyczno-naukowym na rzecz uzyskania danych, które prawdopodobnie da się wykorzystać w ochronie tych jedynek żyjących w Bałtyku waleni.

Dzięki technice modelowania przestrzennego udało się stworzyć mapy sezonowego rozmieszczenia morświnów w badanym akwenie. Ukazują one te rejony, na których okresowo przebywają dwie populacje tych ssaków bytujące w regionie Morza Bałtyckiego – populację z Bałtyku właściwego i zachodniego. Zauważa się także ich separację w rozrodczym okresie od maja do grudnia. Osobniki z bałtyckiej populacji koncentrują się w obszarze na południowy wschód od Olandii (głównie rejon Midsjö – wody w granicach wyłącznej Szwedzkiej strefy ekonomicznej).

Rozmieszczenie gęstości detekcji morświnów w ciepłej i zimniej porze roku na stacjach badawczych

W zimniejszej porze roku (od stycznia do maja) zasięg występowania morświnów wydaje się być bardziej rozproszony. W tym czasie odnotowano zwiększoną ilość ich detekcji u polskich wybrzeży. Wyniki te pokrywają się z wnioskami z badań jakie uzyskano przy użyciu analogicznej metody detekcji jaką w latach 2010 – 2011r zastosowano na wodach Zatoki Puckiej. Prawdopodobnie rozsiedlenie morświnów w Bałtyku w okresie zimy i wczesnej wiosny wiąże się z ich wędrówkami pokarmowymi w poszukiwaniu skupisk drobnych ryb pelagicznych i dennych.

Realizatorzy projektu SAMBAH oczekują, że wnioski z ich badań zostaną wykorzystane na rzecz ochrony morświnów w Morzu Bałtyckim. Znając obszary występowania i rozrodu będzie można trafniej wprowadzać działania ochronne sprzyjające wzrostowi liczebności bałtyckiej populacji, a także poszukiwać bardziej właściwych sposobów prowadzenia działalności gospodarczej.

Metody badawcze wypracowane w trakcie tego największego na świecie hydroakustycznego projektu dedykowanego morświnom, dają nowe możliwości oceny zmian zasobów tego gatunku przy zastosowaniu pasywnych urządzeń detekcji akustycznej.

Główne wyniki projektu SAMBAH zaprezentowano na międzynarodowej konferencji podsumowującej w Kolmården Wildlife Park (Szwecja) w dniach 8-9.12.2014 r.

Więcej informacji: dr Iwona Pawliczka, krajowy koordynator projektu SAMBAH; e-mail: iwonapvp@ug.edu.pl, tel. 58 675 08 36, Stacja Morska Instytutu Oceanografii Uniwersytetu Gdańskiego w Helu.

SAMBAH = Statyczny akustyczny Monitoring Bałtyckich Morświnów, www.sambah.pl

SAMBAH – wnioski z badań mają przyczynić się do ochrony bałtyckich morświnów. Projekt rozpoczął się w styczniu 2010 roku i zakończy się ostatecznie we wrześniu 2015 r. Uczestniczą w nim wszystkie państwa Unii Europejskiej usytuowane wokół Bałtyku. Ze strony polskiej przebiegiem badań kierował Uniwersytet Gdański z ramienia Stacji Morskiej - placówki terenowej uczelni. Projekt finansowany jest z europejskiego mechanizmu finansowego „LIFE +” i środków narodowych..

Morświn (*Phocoena phocoena*)

To jeden z najmniejszych gatunków waleni na świecie osiąga ok. 1.5-1.9 m długości i 50-70 kg masy ciała (samice są niewiele większe niż samce). Ubarwienie morświnów jest szaroczarne - do białego po spodniej stronie ciała. Ich pysk jest raczej tępy (bez wyodrębnionego dzioba), a płetwa grzbietowa niska w kształcie trójkąta równobocznego. Morświny zachowują się skrycie i z reguły trudno dostrzec je na powierzchni wody. Żywią się drobnymi rybami, jak śledzie, szproty i małe dorsze, zjadają także ryby denne jak babkowate i dobijakowate. Gatunek ten bytuje w strefie wód umiarkowanych północnej półkuli. W rejonie Morza Bałtyckiego rozróżniane są trzy oddzielne populacje: żyjąca w północno-wschodniej części morza, występująca w zachodnim Bałtyku, Morzu Bełtów i południowej części cieśniny Kattegat oraz Północnej części Kattegatu w Skagerraku i Morzu Północnym.

